

Slechts een kwart van zeugenhouders werkt met meerwekensysteem

Meerwekensysteem maakt nog geen opgang

Nederlandse varkenshouders stapten de afgelopen jaren slechts mondjesmaat over op werken met een meerwekensysteem. Toch lijken de voordelen op het gebied van diergezondheid en bedrijfsstructuur groot genoeg om de komende jaren meer varkenshouders over de streep te trekken.

Ervaringen met het vijfwekensysteem

In de Pig Business-uitgave van maart 2010 verscheen een videoreportage bij de Limburgse varkenshouder Tom Derikx en zijn vader Martien. Ze hanteren een vijfwekensysteem op hun bedrijf. In de videoreportage vertellen ze uitgebreid over hun ervaringen. Verder heeft onderzoeksbureau AgriDirect onlangs onderzocht hoe varkenshouders oordelen over het meerwekensysteem.

Bekijk de onderzoeksresultaten en videoreportage op www.pigbusiness.nl

In Duitsland, Engeland en Vlaanderen hebben de afgelopen jaren vele varkenshouders gekozen voor productie op basis van een zogenoemd meerwekensysteem. In Nederland lijkt het aantal bedrijven dat op die manier werkt, licht toe te nemen. Maar niet in de mate als in onze buurlanden. In Nederland werkt 74 procent van de varkenshouders nog met een traditioneel 1-weekssysteem, zo blijkt uit cijfers van onderzoeksbureau AgriDirect. Zestien procent van de varkenshouders overweegt om over te stappen naar een meerwekensysteem. Ter vergelijking: in België werkt nog slechts 38 procent van de varkenshouders met een traditioneel 1-weekssysteem.

Leo Suls, productmanager veehouderij bij farmaceutisch bedrijf Elanco, durft de stelling aan dat de Nederlandse varkenshouderij het momenteel minder goed doet dan de sector in Vlaanderen. „In het verleden hadden Nederlandse varkenshouders een voorsprong ten opzichte van hun collega's in Vlaanderen. Een voorsprong wat betreft managementniveau, technische resultaten en bedrijfsuitrusting. Dat beeld is de afgelopen tien jaar omgedraaid. De top in de Vlaamse varkenshouderij draait vlot een technisch

resultaat tussen de 30 en 35 biggen per zeug per jaar.”

Volgens Suls heeft deze ontwikkeling deels te maken met het feit dat Vlaamse zeughouders wel massaal voor een meerwekensysteem hebben gekozen en Nederlandse varkenshouders niet. „Een sterk punt van meerwekensystemen is dat je grote groepen biggen van verschillende leeftijden krijgt. Als je die strikt gescheiden huisvest, heeft dat een groot positief effect op de gezondheid van de dieren.”

Suls stelt vast dat hij en zijn collega's al een jaar of tien de voordelen van meerwekensystemen onder de aandacht proberen te brengen. Middelgrote bedrijven komen het eerst in aanmerking voor omschakeling naar een meerwekensysteem. „Bij bedrijven tussen de tweehonderd en achthonderd zeugen is het effect op de bedrijfsefficiëntie het grootst. Ook het effect op de koppelgrootte van de te leveren biggen tikt bij deze bedrijven zwaarder door.”

Ook grotere bedrijven

In de praktijk blijken ook grotere bedrijven te kiezen voor een meerwekensysteem. „Ondernemers met grote zeugenbedrijven zien

vooral voordelen op het gebied van arbeid”, vertelt Anita Hoofs, onderzoeker bij Varkensproefbedrijf Sterksel in Sterksel (N.Br.). „Als je werkt met een meerwekensysteem kun je je medewerkers beter inzetten. Je kunt dan werken met een vast team vakmensen. Deze ervaren medewerkers kun je laten doen waar ze goed in zijn: varkens verzorgen. Bij werken met een meerwekensysteem kun je incidentele werkzaamheden zoals het schoonspuiten van afdelingen beter clusteren en daardoor makkelijker uitbesteden. Ook kun je bij een meerwekensysteem veel gerichtere arbeid inhuren. Bijvoorbeeld een huisvrouw die eens per vier weken drie nachten achtereen in de kraamafdelingen werkt. Zo iemand kan je veel geld opleveren.” Hoofs weet niet precies waarom Nederlandse varkenshouders nog niet massaal voor een meerwekensysteem gekozen hebben. „Toch groeit het aantal bedrijven dat op die manier werkt nog steeds. Ondernemers die er mee beginnen, blijven doorgaans enthousiast.”

Hoofs veronderstelt dat de bestaande bedrijfssituatie een grote rol speelt bij de beslissing om over te stappen op een meerwekensysteem. „Qua huisvesting past een ►

Wim Klompen, Ittervoort (Limburg):

‘Beter resultaat door meer structuur’

Dik twee jaar geleden werden bij varkenshouder Wim Klompen in Ittervoort (L.) de eerste tomen biggen geboren na omschakeling naar een vierwekensysteem. Klompen heeft een bedrijf met 410 zeugen. De geproduceerde biggen mest hij deels zelf af.

De omschakeling kwam nadat Klompen jarenlang gedubd had over de overstap van het reguliere eenwekensysteem naar een meerwekensysteem. Nu meldt hij dat hij de stap naar een vierwekensysteem veel eerder had moeten zetten.

„Een groot voordeel van het vierwekensysteem is dat er veel meer structuur in de bedrijfsvoering ontstaat. Enerzijds dwingt het meerwekensysteem je tot gestructureerd werken. Anderzijds zorgt deze werkwijze voor een vanzelfsprekende motivatie om strak en planmatig bezig te zijn. Althans zo ervaren wij het wel”, aldus Klompen.

Hij geeft een voorbeeld van de strakke werkwijze. „We fokken onze eigen vervangingszeugen. Terugrekenend plannen we het moment van verwekken van een toekomstige zeug heel exact. Ook zorgen we dat ze op het juiste moment berig wordt, door haar exact op het goede moment te verlokken.

Door die strakke planning zijn alle zeugen op het moment dat ze voor het eerst werpen vrijwel even oud. Het gevolg daarvan is dat je betere resultaten boekt. Bijvoorbeeld omdat je geltjes die allemaal even oud zijn, beter naar behoefte kunt voeren.” Klompen meldt dat het hem weinig moeite kost om de zeugen in het juiste productieritme te houden. „Als je als varkenshouder met een normaal eenwekensysteem een afbigpercentage van 95 of meer realiseert, dan kun je

gerust overstappen naar een meerwekensysteem. Ligt het afbigpercentage in de buurt van de 85, dan kun je beter beginnen met daaraan te werken.”

All-in all-out

Een vierwekensysteem bleek in de bedrijfssituatie van varkenshouder Klompen goed inpasbaar. „Sterker nog, de overstap naar een vierwekensysteem betekende voor ons dat we eindelijk konden werken met all-in all-out in de kraamafdelingen.” Klompen beschikt over negentig kraamhokken verdeeld over twee afdelingen. „In de oude situatie, toen we nog een eenwekensysteem hanteerden, kwamen de kraamafdelingen nooit leeg. Ik was kraamhokken aan het schoonspuiten, terwijl in de rij ernaast zeugen met biggen lagen. Verre van ideaal dus.” In de huidige situatie werpen bij Klompen iedere vier weken 80 zeugen. „We hebben dus niet alle 90 kraamhokken nodig om er zeugen in te leggen. De resterende hokken gebruik ik om er overtallige biggen in op te fokken.” Een belangrijk gevolg van de nieuwe werkwijze bij Klompen is een forse verbetering van de gezondheid van de biggen. „We realiseren nu een gemiddelde daggroei bij de biggen van 400 gram per dag, gemeten op 64 dagen. Dat was in het verleden ondenkbaar.”

Grote koppels

Nog een belangrijk argument bij de keuze van Klompen om te kiezen voor een vierwekensysteem is de koppelgrootte van de biggen. „Ongeveer de helft van de geproduceerde biggen verkopen we. Bij het oude eenwekensysteem waren dat er zo'n 90 tot 100 per week. Jarenlang was dat een gewild aantal bij de handel. Maar de grenzen verschoven. In de nieuwe situatie kunnen we iedere vier weken 500 biggen tegelijk verkopen. Dat is een voorwagen vol, en daarmee een interessant aantal voor de handelaar.”

Voordelen meerwekensysteem

- grotere groepen biggen te verkopen
- gezondheidsstatus verbetert vanwege gescheiden leeftijdsgroepen
- arbeidsefficiency kan verbeteren, vooral door meer structuur in de takenpakketten

Nadelen meerwekensysteem

- minder gelijkmatige arbeidsbehoefte;
- bedrijfssituatie vergt soms aanpassingen (bijvoorbeeld extra kraamhokken);
- vakmanschap moet op hoog niveau staan voor goed resultaat

overstap naar een meerwekensysteem vaak niet zonder meer. Je krijgt te maken met andere verhoudingen tussen kraamhokken en de huisvesting voor gespeende biggen en guste en dragende zeugen.”

Suls van Elanco constateert dat een eventuele overstap naar een meerwekensysteem vaak een onderdeel is van een grotere puzzel. „Momenteel zijn veel varkenshouders er toch mee bezig, merk ik dagelijks. Dat komt onder meer doordat ze bezig zijn met aanpassingen om hun bedrijf geschikt te maken voor 2013. Vorige week was ik nog bij een varkenshouder met vijfhonderd zeugen. Hij huisvest zijn dragende zeugen nog in boxen, en wil overstappen op groepshuisvesting. Kiezen voor een meerwekensysteem zou hem in staat stellen om te gaan werken met grote stabiele zeugengroepen in combinatie met vloervoeding.”

Suls en Hoofs verwachten voor de komende jaren een toename van de populariteit van meerwekensystemen. „De voordelen zijn evident. Diergezondheid krijgt steeds meer aandacht in de Nederlandse varkenshouderij. Ook zie je dat vleesvarkenshouders beginnen met all-in all-out voor het hele bedrijf. Die aanpak in de vleesvarkenshouderij laat zich prima combineren met meerwekensystemen in de zeugenhouderij”, aldus Suls.

Vierwekensysteem

Het vier- en het vijfwekensysteem zijn het meest populair. In theorie zijn met het vierwekensysteem de beste technische en economische resultaten haalbaar. Dat laatste komt onder meer door de betere benutting van aanwezige kraamhokken en

de grotere arbeidsefficiency. „Tegelijkertijd is een vierwekensysteem ook het moeilijkst uitvoerbaar”, zegt Suls. „Het vergt veel van de varkenshouder, van de stal en van de zeug. Daarom is het vierwekensysteem vooral geschikt voor goede managers met moderne stallen.” Een gevoelig punt bij het vierwekensysteem is de speenleeftijd van 21 dagen. Dat is een gemiddelde. Sommige biggen zullen op moment van spenen iets ouder zijn dan 21 dagen, andere iets jonger. Dat laatste is een probleem. Volgens EU-regels is het niet toegestaan om een big jonger dan 21 dagen bij zijn moeder weg te halen. Met kunst- en vliegwerk is het mogelijk om binnen een vierwekensysteem te werken met een speenleeftijd van 3,5 weken. Suls is daar echter niet enthousiast over. „In sommige vakbladen is daar heel luchtig over geschreven. De praktische uitvoering valt echter niet mee. Het werpen valt dan exact op dezelfde dagen als het insemineren. Zeker als er met grote groepen wordt gewerkt is dit quasi onmogelijk te organiseren.”

Ethische bezwaren tegen het werken met meerwekensystemen lijken nauwelijks een rol te spelen. Hoofs van Varkensproefbedrijf Sterksel: „Het klopt dat je in een meerwekensysteem soms hormoonpreparaten gebruikt om de vruchtbaarheid te synchroniseren. De praktijk is echter dat bedrijven die met een strakke planning een meerwekensysteem hanteren, nauwelijks middelen hoeven te gebruiken om te synchroniseren.” ■

 Reageren?
b.kleinswormink@pigbusiness.nl

Pleegmoeders wel mogelijk

Een veelgehoord bezwaar tegen de overstap naar een meerwekensysteem is dat het onmogelijk zou zijn om boventallige biggen uit grote tomen over te plaatsen naar een pleegmoeder. Varkenshouders die werken met een meerwekensysteem zouden daarom zijn aangewezen op het moederloos opfokken van boventallige biggen.

„Dat is een misverstand als het om vier- en vijfwekensystemen gaat”, stelt Leo Suls van Elanco. „Op bedrijven waar zeugen regelmatig meer biggen werpen dan ze zelf groot kunnen brengen, zijn er beslist mogelijkheden om met pleegzeugen te werken. Een slimme manier is bijvoorbeeld om de gelten in een productiegroep ongeveer een week eerder te laten werpen dan de overige zeugen. Daardoor ontstaat de mogelijkheid om gelten te benutten als pleegzeug voor biggen van oudere zeugen die een week later werpen.”

Vierwekensysteem moet wel passen

Is het vierweken systeem een modegril of een blijvertje? En is het toepasbaar op mijn bedrijf?

Dit zijn twee vragen die nogal eens aan mij gesteld worden. En al lijken de vragen simpel, ze beantwoorden is moeilijk. Er is namelijk geen eenduidig antwoord. Er komen veel vervolgvragen bij aan de orde. Onder andere over de huidige bedrijfsgrootte, capaciteit van kraam- en biggenstal, organisatievermogen/stiptheid van de ondernemer, et cetera.

Een bedrijf van vierhonderd zeugen zal in de regel meer aan een vierwekensysteem hebben dan een bedrijf met achthonderd zeugen. Invoeren van een vierwekensysteem moet niet worden gezien als dé oplossing voor alle problemen op het bedrijf, van gezondheid tot rendement. Een vierwekensysteem kan extra's opleveren als toeslag op de biggen, stijging van de productie en een daling van de gezondheidskosten.

De succesfactoren van het systeem zijn tegelijkertijd de kritieke punten. Als bijvoorbeeld de arbeidsinzet niet goed geregeld is rondom de belangrijke momenten, kunnen hele worpen de mist in gaan. U zult niet het eerste bedrijf zijn waar de biggenproductie terugloopt, in plaats van stijgt.

Wat gebeurt er met de afzet van de biggen? Gaan ze naar de eigen mesterij of moeten ze worden afgezet aan derden? In het laatste geval is het vaak moeilijk om hier een vaste afnemer voor te vinden. De kwetsbaarheid van het bedrijf neemt hierdoor wel fors toe. Immers, de biggen moeten weg. Uitstel van een week is niet mogelijk omdat de volgende vierweekse ronde biggen gespeend moet worden. Denk hierbij ook aan mogelijke periode die overbrugd moet worden, mocht er vanwege een dierziekte een vervoersverbod worden afgekondigd.

Al met al dus een behoorlijk aantal factoren dat een rol speelt. Overstappen naar een vierwekensysteem is zeker geen beslissing die genomen kan worden omdat de buurman het ook doet. Belangrijk om te weten is hoe het bedrijf er nu voor staat qua rentabiliteit en hoe dit verandert indien naar een vierwekensysteem wordt omgeschakeld. Invoering van een vierwekensysteem kan ertoe leiden dat het rendement verbetert. Maar wellicht is een vierwekensysteem niet de enige manier om meer te verdienen. Vaak zijn binnen het huidige bedrijf ook nog aanpassingen mogelijk om het rendement te verbeteren. Het blijft een individuele afweging per bedrijf.

Patrick Janssen
Senior agrarisch adviseur Accon avm
Lid van de Vereniging Agrarische Bedrijfsadviseurs